

Briuselis, 2018 m. birželio 14 d.
(OR. en)

10128/18

Tarpinstitucinė byla:
2018/0251 (NLE)

ATO 35
CADREFIN 107

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2018 m. birželio 13 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENIUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2018) 466 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS REGLAMENTO dėl Lietuvos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo paramos programos (Ignalinos programos), kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1369/2013

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2018) 466 final.

Priedama: COM(2018) 466 final

Briuselis, 2018 06 13
COM(2018) 466 final

2018/0251 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

dėl Lietuvos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo paramos programos (Ignalinos programos), kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1369/2013

{SWD(2018) 342 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

Šiame pasiūlyme nustatyta taikymo pradžios data – 2021 m. sausio 1 d. Pasiūlymas teikiamas 27 valstybių narių Sąjungai, atsižvelgiant į 2017 m. kovo 29 d. Europos Vadovų Tarybos gautą Jungtinės Karalystės pranešimą dėl jos ketinimo išstoti iš Europos Sąjungos ir Euratomo remiantis Europos Sąjungos sutarties 50 straipsniu.

Pagrindimas ir tikslai

Šalia Visagino miesto esančioje Ignalinos atominėje elektrinėje yra du didelės galios kanalinio tipo reaktoriai (RBMK-1500 reaktoriai), tokie pat, kaip Černobylyje. Nutraukiant šios elektrinės eksploatavimą prisidedama prie didesnės branduolinės saugos regione ir visoje ES.

Taigi Ignalinos programa (toliau – programa) apskritai siekiama padėti Lietuvai spręsti su Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimu susijusius radiacinės saugos uždavinius. Be to, įgyvendinant programą atsiveria daug galimybių kaupti žinias ir padėti ES valstybėms narėms nutraukti savo objektų eksploatavimą, visų pirma, valstybėms narėms, kurios turi nutraukti grafito branduolinių reaktorių eksploatavimą.

Programa buvo vykdoma kelis finansinius laikotarpius, o ją baigti planuojama 2038 m. Tikimasi, kad pagal dabartinę daugiametę finansinę programą (2014–2020 m.) skiriamo finansavimo lėšomis pavyks pasiekti svarbius tarpinius programos rezultatus, bet vis dar reikia nemažų sumų likusiems su eksploataavimo nutraukimu susijusiems svarbiems radiacinės saugos uždaviniams spręsti. Vykdam šių reaktorių eksploataavimo nutraukimo veiklą pirmą kartą susiduriama su tokiais techniniais sunkumais, kaip grafito aktyviųjų zonų išmontavimas ir paskesnis didelių apšvitinto grafito kiekių tvarkymas.

Programa sukurta vykstant deryboms dėl Lietuvos stojimo į Europos Sąjungą, o Lietuvos įsipareigojimas uždaryti du Sovietų Sąjungos projekto branduolinius reaktorius ir vėliau iki sutartos datos nutraukti jų eksploatavimą įtvirtintas Lietuvos stojimo sutarty¹. Demonstruodama solidarumą ir pripažindama faktą, kad Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimas yra ilgalaikis procesas ir išskirtinė finansinė našta, Lietuvos stojimo akto protokole Nr. 4², Europos Sąjunga įsipareigojo skirti finansinę paramą Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimui nutraukti atsižvelgdama į faktinių mokėjimų poreikį ir lėšų panaudojimo gebėjimus.

Savo įsipareigojimą pagal sutartį uždaryti reaktorius Lietuva įvykdė laiku³. Remdamasi Lietuvos stojimo sutarties protokolo Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje

¹ OL L 236, 2003 9 23, p. 33 ir p. 944.

² 3 straipsnio 1 dalis. „Pripažindama, kad Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimas yra ilgalaikis procesas ir yra išskirtinė, šalies dydžio ir ekonominio pajėgumo neatitinkanti finansinė našta Lietuvai, Sąjunga, solidarizuodamasi su Lietuva, teikia adekvačią papildomą Bendrijos paramą eksploataavimo nutraukimui ir po 2006 metų.“ 3 straipsnio 2 dalis. „Šiuo tikslu Ignalinos programa bus nenutrūkstamai tęsiama po 2006 m. Sprendimai dėl nuostatų, įgyvendinančių tęsiamą Ignalinos programą, priimami [...] ir įsigalioja ne vėliau kaip iki dabartinės Finansinės perspektyvos pabaigos.“ 3 straipsnio 4 dalis. „Paskesnių Finansinių perspektyvų laikotarpiu tęsiamos Ignalinos programos bendri vidutiniai asignavimai turi būti tinkami. Šių lėšų programavimas remsis faktiniu mokėjimų poreikiu ir įsisavinimo gebėjimais.“ (2003 m. Stojimo akto protokolas Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje (OL L 236, 2003 9 23, p. 944))

³ Ignalinos atominės elektrinės 1 blokas buvo uždarytas 2004 m., o 2 blokas – 2009 m.

nuostatomis⁴, Europos Sąjungos Taryba po 2006 m. priėmė kelis reglamentus^{5,6} dėl eksploataavimo nutraukimo įgyvendinimo. Be ES finansinės paramos, pradiniu etapu paramą Ignalinos programai skyrė tarptautiniai paramos teikėjai (ES valstybės narės, Norvegija ir Šveicarija), kurie skyrė įnašus į Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko valdomą Ignalinos tarptautinį eksploataavimo nutraukimo rėmimo fondą.

- **Suderinamumas su galiojančiomis politikos nuostatomis**

Ilgainiui programos tikslas pasikeitė siekiant geriau patenkinti poreikius ir užtikrinti saugų objekto eksploataavimo nutraukimą: iš pradžių ir iki 2013 m. Europos Sąjungos parama buvo skiriama siekiant paremti Lietuvos pastangas uždaryti atitinkamus reaktorius ir nutraukti jų eksploatavimą ir kartu švelninti ankstyvo atominės elektrinės uždarymo pasekmes; vėliau, 2014 m., programos taikymo sritis buvo apribota tik eksploataavimo nutraukimo veikla, t. y. su sauga susijusiomis priemonėmis; kita vertus, siūloma, kad kito etapo programoje būtų toliau akcentuojama eksploataavimo nutraukimo veikla, susijusi su radiacinės saugos uždaviniais.

Panaudoto kuro ir radioaktyviųjų atliekų šalinimas giluminiuose kapinyuose į programos taikymo sritį nepatenka ir už jį ir toliau atsako valstybė narė, kaip numatyta Tarybos direktyvoje 2011/70/Euratomas dėl panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Vadovaujantis Romos deklaracija⁷, ES biudžetas turėtų užtikrinti, kad Europa būtų saugi ir apsaugota. Tai padaryti padeda ir toliau padės Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo programa. Iš tikrųjų svarbiausias teigiamas poveikis, kurio siekiama Ignalinos programa, yra palaipsniui mažinti radiacinį pavojų darbuotojams, visuomenei ir aplinkai Lietuvoje ir visoje ES

Programa įtraukta į ES branduolinės saugos reglamentavimo sistemą; šiai programai svarbiausia: i) Tarybos direktyva 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema; ii) Tarybos direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema ir kuri iš dalies pakeista Tarybos direktyva 2014/87/Euratomas; iii) Tarybos direktyva 2013/59/Euratomas, kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų.

⁴ Žr. 2 išnašą.

⁵ 2006 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1990/2006 dėl protokolo Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje prie Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos stojimo akto įgyvendinimo „Ignalinos programa“ (OL L 411, 2006 12 30, p. 10).

⁶ 2013 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1369/2013 dėl Sąjungos paramos Lietuvos branduolinių reaktorių eksploataavimo nutraukimo pagalbos programai (OL L 346, 2013 12 20, p. 7).

⁷ 27 valstybių narių ir Europos Vadovų Tarybos, Europos Parlamento ir Europos Komisijos vadovų deklaracija, 2017 m. kovo 25 d.

<http://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Programos teisinis pagrindas įtvirtintas 2003 m. Stojimo sutarties³ protokole Nr. 4, pagal kurią solidarizuodamasi su Lietuva Sąjunga teikia pakankamą papildomą Bendrijos paramą eksploataavimo nutraukimo veiklai vykdyti po 2006 m.

Šį teisinį pagrindą patvirtino Europos Sąjungos Tarybos teisės tarnyba, kai vyko Tarybos reglamento (ES) Nr. 1369/2013 priėmimo procesas.

• Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)

Ignalinos programa sukurta remiantis Lietuvos stojimo sutartimi ir Europos Sąjungos įsipareigojimu Lietuvai. Programa patenka į Lietuvos nacionalinės programos taikymo sritį pagal Tarybos direktyvą 2011/70/Euratomas.

Nuo pat pradžios programos pridėtinė vertė ES visuomet buvo siejama su branduoline sauga ir finansinių padarinių mažinimu. Jeigu nebūtų numatytas ES bendras finansavimas, visam eksploataavimo nutraukimo procesui tikriausiai būtų padarytas neigiamas poveikis, o tai savo ruožtu galėtų padaryti tiesioginį poveikį darbuotojų, plačiosios visuomenės ir aplinkos saugai. Dabartiniame etape programa šiuo požiūriu vis dar vertinga, atsižvelgiant į dar neišspręstus radiacinės saugos uždavinius, bet eksploataavimo nutraukimo procesui pasistūmėjus į priekį pagal ją skiriama parama natūraliai mažinama.

Be to, programa gali sukurti papildomą ES pridėtinę vertę akcentuojant dalijimąsi žiniomis, o tai būtų svarbu sprendžiant panašius uždavinius kitoms valstybėms narėms vykdant savuosius eksploataavimo nutraukimo planus⁸. Šiuo metu Europoje visam laikui uždaryta daugiau nei 90 branduolinių reaktorių, bet tik trijų iš jų eksploataavimas visiškai nutrauktas. Taigi branduolinių reaktorių išmontavimo patirties Europoje (ir tarptautiniu lygmeniu) nedaug. Pagal programą užtikrinant Ignalinos reaktorių išmontavimą pavyks sukaupti labai vertingos patirties ir žinių, kurios gali būti naudingos įgyvendinant kitus eksploataavimo nutraukimo projektus, bus padidintas saugos lygis visoje ES.

• Proporcingumo principas

Įgyvendinant kitą daugiametę finansinę programą daugiausia dėmesio bus skiriama su Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimu siejamiems radiacinės saugos uždaviniams, nes šioje srityje galima sukurti didžiausią ES pridėtinę vertę (t. y. laipsniškai sumažinti radiacinį pavojų darbuotojams, visuomenei ir aplinkai Lietuvoje ir visoje ES).

• Priemonės pasirinkimas

Atlikus tarpinį programos vertinimą, paaiškėjo, kad dabartinė programos struktūra (t. y. Ignalinos programa yra specialių lėšų programa) leidžia programą įgyvendinti veiksmingai ir efektyviai. Pagrindiniai sėkmės veiksniai – aiškiai apibrėžtos funkcijos ir pareigos ir griežtesnės stebėsenos sistema.

⁸ Ši programa šiuo metu yra pažangiausia sprendžiant grafito reaktorių eksploataavimo nutraukimo klausimą ir yra įpareigojimas, nustatytas 2003 m. Stojimo akto protokole Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje. Remiantis detaliu eksploataavimo nutraukimo planu programa bus vykdoma iki 2038 m.

Todėl Komisija siūlo ir toliau įgyvendinti programą taikant netiesioginio valdymo pasitelkiant pagal ramstį įvertintą įgyvendinančiąją instituciją (t. y. Lietuvos nacionalinę agentūrą CPVA) principą.

3. RETROSPEKTYVINIO VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

• Galiojančių teisės aktų retrospektyvinis vertinimas / tinkamumo patikrinimas

Atlikus programos tarpinį vertinimą padaryta išvada, kad dabartinė programa suderinama su ES politika, kuria siekiama užtikrinti aukščiausią branduolinės saugos lygį. ES parama užtikrinama, kad Lietuvoje būtų nuosekliai laikomasi neatidėliotino išmontavimo strategijos vengiant pernelyg didelės naštos perkėlimo būsimosioms kartoms, nors dėl su ankstesne patirtimi susijusių priežasčių galutinė atsakomybė iš dalies tenka valstybei narei, kuri turi užtikrinti, kad būtų pakankamai finansinių išteklių branduolinės energetikos objekto eksploatavimui nutraukti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti.

Lietuva efektyviai ir veiksmingai daro pažangą nutraukdama savo reaktorių eksploatavimą pagal 2014 m. patvirtintą atskaitos scenarijų (t. y. eksploatavimo nutraukimo planą). Dėl programos sudėtingumo buvo sunkumų ir nuosmukių, bet, kaip paaiškėjo, valdymo sistema vis pajėgesnė tokius sunkumus įveikti.

Atlikus analizę taip pat paaiškėjo, kad, gavus Sąjungos finansavimą pagal dabartinę daugiametę finansinę programą, aikštelėse pavyks pasiekti daug didesnius saugos lygius. Lietuvoje pagrindiniai šioje srityje vykstantys pasikeitimai susiję su nuolatine pažanga šalinant panaudotą branduolinį kurą iš reaktorių pastatų ir rengiantis išmontuoti apšvitintą grafitą iš reaktoriaus aktyviosios zonos ir tai yra pirmasis toks dar neregėto masto projektas.

Po 2020 m. renkant papildomas lėšas Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimui nutraukti, kurių reikės iki 2038 m., reikia atsargiai vykdyti tolesnius veiksmus, nes trūkstamų lėšų suma yra gana didelė (1 331 mln. EUR).

Atlikus tarpinį vertinimą paaiškėjo, kad didinant nacionalinio įnašo dydį užtikrinamas didesnis atskaitingumas ir skatinamas paramos gavėjo ekonomiškumas. Be to, atlikus analizę padaryta išvada, kad nacionalinio įnašo dydžio didinimas yra būtina, bet nepakankama sąlyga, kad būtų sukurtos tinkamos paskatos nutraukti eksploatavimą veiksmingai ir laiku. Tačiau, kadangi anksčiau bendro finansavimo normos teisiniame pagrinde nebuvo apibrėžtos, kilo neaiškumų, kurių nebeliks kitos daugiametės finansinės programos (2021–2027 m.) teisinio pagrindo projekte.

Taikant valdymo priemones pavyko užtikrinti veiksmingą ir efektyvų programos įgyvendinimą ir išsklaidyti pirmiau nurodytus neaiškumus dėl bendro finansavimo aspektų. Pagrindiniai sėkmės veiksniai – aiškiai apibrėžtos funkcijos ir pareigos ir griežtesnės stebėsenos sistema. Atlikus analizę taip pat nustatytos sritys, kuriose dar galima tobulėti, pavyzdžiui:

- i) aktyvesnis valstybės narės (programos koordinatorės ir finansavimo koordinatorės) įtraukimas, kad ji prisiimtų didesnę atsakomybę ir kad eksploatavimo nutraukimo veiklos vykdytojo (galutinio naudos gavėjo) atskaitomybė būtų didesnė;

- ii) valdymo ciklo savalaikiškumo ir veiksmingumo didinimo procedūrų supaprastinimas;
- iii) palyginamumo su kitų eksploataavimo nutraukimo programų rezultatais didinimas.

Nuo pat pradžios Europos Sąjungos finansinė parama įgyvendinama taikant netiesioginio valdymo priemones⁹. Komisija siūlo ir toliau patikėti programos biudžeto vykdymą pagal ramstį įvertintai įgyvendinančiajai institucijai (netiesioginis valdymas), t. y. Lietuvos nacionalinei agentūrai, CPVA.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Atlikdama tarpinį programos vertinimą 2017 m. birželio mėn. Komisija pradėjo atviras viešas konsultacijas, kurios truko 14 savaitių. Konsultacijos sulaukė riboto susidomėjimo (20 atsakymų). Be tų konsultacijų, 2017 m. birželio mėn. prasidėjo tikslinė elektroninė apklausa; iš visų 90 suinteresuotųjų šalių, į kurias kreiptasi, sulaukta dar 17 atsakymų (1 iš Bulgarijos, 4 iš Lietuvos ir 12 iš Slovakijos). Gautuose atsakymuose iš esmės teigiamai atsiliepiama apie programą, bet jokios naujos informacijos apie programą nepateikiama. Tačiau tie du konsultacijų procesai buvo papildyti vykdant tikslines konsultacijas surengus maždaug 100 pokalbių su eksploataavimo nutraukimo veiklos vykdytojais ir atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis.

- **Nepriklausomas tyrimas**

Rengiant programą pagal kitą daugiametę finansinę programą buvo remiamasi šiais dokumentais:

- „Parama branduolinės energetikos objektų eksploataavimo nutraukimo paramos programų tarpiniam vertinimui“, EY, Europos Komisijos Energetikos GD prašymu atliktas vertinimas, 2018 m.
- „Branduolinės energetikos objektų eksploataavimo nutraukimo paramos programa. Finansavimo planų veiksmingumo vertinimas atsižvelgiant į kiekvienos suinteresuotosios valstybės narės ekonominę, finansinę ir biudžeto padėtį ir išsamių eksploataavimo nutraukimo planų svarbą ir įgyvendinamumą“, *Deloitte, NucAdvisor, VVA Europe*, Europos Komisijos energetikos GD užsakymu parengtas tyrimas, 2016 m.
- EAR specialioji ataskaita Nr. 22/2016 „Nuo 2011 m. Lietuvoje, Bulgarijoje ir Slovakijoje įgyvendinant ES branduolinių reaktorių eksploataavimo nutraukimo pagalbos programas padaryta tam tikros pažangos, tačiau dar laukia itin svarbūs neišspręsti uždaviniai“.

- **Poveikio vertinimas**

Remiantis Finansiniu reglamentu ir Komisijos geresnio reglamentavimo politikos reikalavimais, buvo atliktas dabartinės programos *ex ante* vertinimas (parengtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas).

⁹ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 60 straipsnis.

- **Supaprastinimas**

Programa šiuo metu įgyvendinama taikant netiesioginio valdymo principą ir pasitelkiant pagal ramstį įvertintą įgyvendinančiąją instituciją suinteresuotoje valstybėje narėje (t. y. Lietuvos nacionalinę agentūrą, CPVA). Atlikus tarpinį programos vertinimą buvo patvirtinta, kad galiojančiomis priemonėmis pavyksta užtikrinti veiksmingą ir efektyvą programos įgyvendinimą, tad jas reikėtų taikyti ir toliau pagal kitą daugiametę finansinę programą šiek tiek jas supaprastinus atsižvelgiant į tarpinio vertinimo rezultatus.

Pavyzdžiui, programai bus taikomas peržiūrėtame Finansiniame reglamente numatytas daugiametis programavimas. Taip bus galima kuo geriau pasinaudoti išsamiau daugiamečiu eksploataavimo nutraukimo planu kaip programavimo ir stebėsenos pagrindu ir padidinti programavimo ciklo veiksmingumą ir savalaikiškumą. Kalbant apie programavimą, priimant daugiametę darbo programą ir finansavimo sprendimą bus atsižvelgta į tai, kad eksploataavimo nutraukimas yra daug metų trunkantis procesas. Programa gali būti peržiūreta remiantis vertinimo rezultatais. Atsižvelgiant į dabartinę praktiką, šiame reglamente numatytas finansavimas gali būti teikiamas Galutiniame Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo plane suplanuotiems projektams užbaigti. Dar vienas pavyzdys – aiškesnė bendro finansavimo sistema sumažinant su finansavimo šaltiniu susijusį neaiškumą, panaikinant būtinybę kasmet derėtis ir tartis dėl nacionalinio įnašo ir padidinant valstybės narės atsakomybę už programą.

Be to, bus naudojamas bendras taisyklių sąvadas ir, kai įmanoma, bus nagrinėjama galimybė užtikrinti papildomą programų sinergiją ir papildomumą.

Galiausiai Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo lėšomis būtų galima remti socialinės ir ekonominės pertvarkos priemonės, įskaitant energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos šaltinių priemones, ir tam tikrą kitą su radiacinės saugos procesais nesusijusią veiklą. Panaudojant tuos fondus suinteresuotuose regionuose galima sukurti papildomą veiklą ir pasinaudoti turimomis vietos ekspertų žiniomis, kurios yra svarbus darbo vietų kūrimo, tvaraus augimo ir inovacijų veiksnys. Be to, reikėtų paieškoti ir sąveikos su Devintąja bendrąja programa ir (arba) Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa galimybių, pavyzdžiui, technologijų kūrimo ir bandymo, taip pat mokymo ir švietimo srityse.

- **Pagrindinės teisės**

Programa neturi poveikio pagrindinėms teisėms.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

2021–2027 m. siūlomas biudžeto asignavimas yra 552 000 000 EUR (dabartinėmis kainomis). Jis grindžiamas tikėtinomis metinėmis išmokomis, numatytomis eksploataavimo nutraukimo plane, atsižvelgiant į siūlomas ES bendro finansavimo ribas. Atskaitos scenarijuje numatyta beveik linijinė pažangos kreivė, tad beveik nekintantys metiniai įsipareigojimai ir mokėjimo planai rengiami taip, kaip išdėstyta finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje.

Pagal siūlomą finansinę programą bendrai finansuojami veiksmai grindžiami Tarybos reglamentu 2013/1369/ES patvirtintu išsamiau eksploataavimo nutraukimo planu. Tame plane jau apibrėžta programos taikymo sritis, galutinė būklė nutraukus eksploatavimą ir pabaigos data; į jį įtraukti eksploataavimo nutraukimo darbai, su jais susijęs tvarkaraštis, išlaidos ir reikalingi žmogiškieji ištekliai.

Programai valdyti reikalingi žmogiškieji ir administraciniai ištekliai palyginti su ankstesne programa nesikeičia.

5. KITI ELEMENTAI

• Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka

Programavimo, stebėsenos ir kontrolės sistema bus toliau tobulinama ir supaprastinama palyginti su jau galiojančia sistema. Siekiant užtikrinti supaprastinimą ir nuolatinį tobulėjimą bus remiamasi tarpinio vertinimo išvadomis.

2014 m. Komisija modifikavo programos valdymą pagal 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą siekdama aiškiau apibrėžti funkcijas ir pareigas ir nustatyti naudos gavėjams griežtesnius planavimo, stebėsenos ir ataskaitų teikimo reikalavimus. Remdamasi šia peržiūrėta valdymo koncepcija, Lietuva paskyrė programos koordinatorių ir finansavimo koordinatorių (ministro pavaduotoją arba valstybės sekretorių), atsakingus už eksploataavimo nutraukimo programos planavimą, koordinavimą ir stebėseną nacionaliniu lygmeniu. Veikia stebėsenos ir ataskaitų teikimo funkcijas atliekantis komitetas, kuriam kartu pirmininkauja Komisijos atstovas ir programos koordinatorių.

Per kitą finansavimo laikotarpį priimant daugiametę darbo programą ir finansavimo sprendimą, kaip nustatyta siūlomame naujajame finansiniame reglamente, bus atsižvelgta į tai, kad eksploataavimo nutraukimas yra daug metų trunkantis procesas. Tas programavimo procesas, žinoma, bus derinamas su vertinimo etapais (tarpinis vertinimas numatytas praėjus ketveriems metams, o galutinis – praėjus penkeriems metams po 2027 m., kai tikimasi užbaigti užduotis vietoje).

Vertinimas bus vykdomas remiantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo¹⁰ 22 ir 23 punktais, kuriais visos trys institucijos sutaria, jog galiojančių teisės aktų ir politikos vertinimas turėtų būti pagrindas atlikti tolesnių veiksmų galimybių poveikio vertinimą. Programos poveikis vietoje vertinamas pagal programos rodiklius (siektinas reikšmes) ir išsamią programos svarbos, veiksmingumo ir efektyvumo, jos sukuriamos ES pridėtinės vertės ir jos suderinamumo su kitų sričių ES politika analizę. Vertinama ir ankstesnė patirtis nustatant bet kokius trūkumus ir problemas arba galimybę toliau tobulinti veiksmus arba jų rezultatus ir padedant kuo labiau padidinti jų naudojimą ir (arba) poveikį.

Bus ir toliau laikomasi dabartinės ataskaitų teikimo Europos Parlamentui ir Tarybai tvarkos.

Komisija planuoja ir toliau patikėti programos biudžeto vykdymą pagal ramstį įvertintai įgyvendinančiajai institucijai (netiesioginis valdymas), t. y. Lietuvos nacionalinei agentūrai CPVA. Be to, Komisijos tarnybos ir toliau įdėmiai stebės projekto įgyvendinimą kas dvejus metus atlikdamos dokumentų patikrinimus ir patikras vietoje ir papildydamos įprastą programavimo, stebėsenos ir kontrolės ciklą rizikos peržiūra grindžiamais teminiais patikrinimais.

• Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Siūlomo pagrindinio teisės akto 3 straipsnyje nustatomas programos tikslas pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą. Konkretusis tikslas atitinka dvejopą programos tikslo pobūdį, susijusį su ES pridėtine verte, kuri, viena vertus, yra didesnis branduolinės

¹⁰ 2016 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros, OL L 123, 2016 5 12, p. 1–14.

saugos lygis ir, kita vertus, didesnis žinių ES valstybėje narėje apie branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo procesą kiekis.

3, 6 ir 7 straipsniuose ir priede apibūdinama struktūra, kuria užtikrinama, kad ES lėšomis būtų finansuojami veiksmai, iš tikrųjų naudingi programos tikslui įgyvendinti. Juose patikslinamas ES ir Lietuvos bendrų pastangų lygis nutraukiant Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimą. 7 straipsnyje, remiantis Europos Audito Rūmų 3 ir 4 rekomendacijomis¹¹, kuriomis Lietuva raginama būti pasirengusi panaudoti nacionalines lėšas eksploatavimo nutraukimo išlaidoms padengti, o Komisija – siekti padidinti nacionalinį įnašą, nustatyta viršutinė metinė ES mokėjimų riba – didžiausia Sąjungos bendro finansavimo norma negali viršyti 80 proc. Šia nuostata ir išsamaus eksploatavimo nutraukimo plano išlaidų sąmata, kaip numatyta Tarybos reglamente 2013/1369/ES, apibrėžiamas ES įsipareigojimas Lietuvai pagal jos stojimo sutartį.

8 straipsnyje numatoma gerokai supaprastinti dabartinę programą, t. y. pereiti prie daugiametės darbo programos, atitinkančios eksploatavimo nutraukimo programų pobūdį. Nors daugiametis požiūris patvirtintas programavimo lygmeniu, 4 straipsnio 3 dalyje numatoma galimybė palikti galioti metinius biudžeto įsipareigojimus ir teikti metines ataskaitas Europos Parlamentui ir Tarybai, kaip numatyta 9 straipsnio 4 dalyje.

10 straipsnyje apibrėžiamas daugiametės darbo programos peržiūros procesas per programos pobūdį atitinkančią laikotarpį ir numatomos pakankamos priemonės Komisijai prireikus taikyti taisomąsias priemones.

I priede išsamiai apibūdinamas konkretus programos tikslas. I priedo 1 lentelė yra Komisijos atsakas į Europos Audito Rūmų 6 rekomendaciją¹², kuria Komisija paraginta leisti naudoti ES lėšas tik tų darbuotojų, kurie atlieka vien tik eksploatavimo nutraukimo darbus, išlaidoms padengti. Lentelėje numatyta ES finansavimą ir toliau skirti esminėms funkcijoms, kaip antai saugai, o vietos suinteresuotųjų šalių interesams suderinti su Sąjungos interesais naudoti bendro finansavimo schemas. II priede pateikti rodikliai, kuriais grindžiama pažangos, padarytos siekiant programos tikslų, susijusių su išmontavimu ir deaktyvavimu, radioaktyviųjų atliekų tvarkymu ir žinių sklaida, ataskaita.

¹¹ Europos Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 22/2016. 3 rekomendacija. Laikytis principo „moka teršėjas“, 2014–2020 m. ir vėlesniais laikotarpiais didinant nacionalinį finansavimą Trys valstybės narės turėtų pripažinti savo pačių vaidmenį užtikrinant, kad būtų laikomasi principo „moka teršėjas“, ir būti pasirengusios panaudoti nacionalines lėšas siekiant padengti eksploatavimo nutraukimo išlaidas ir galutinio šalinimo išlaidas, tiek dabartiniu, tiek paskesniais finansavimo laikotarpiais. 4 rekomendacija. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu

padidinti nacionalinį bendrą finansavimą. Komisija turėtų siekti, kad 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu nacionalinis bendras finansavimas būtų didinamas. Pavyzdžiui, Komisija savo sprendime turėtų aiškiai apibrėžti, kokios yra „tinkamai pagrįstos išimtinės sąlygos“, kuriomis projektus pagal branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programas būtų galima visiškai finansuoti iš ES lėšų.

¹² Europos Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 22/2016. 6 rekomendacija. ES lėšomis dengti tik eksploatavimo nutraukimo išlaidas. Komisija turėtų leisti naudoti ES lėšas, skiriamas pagal branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo pagalbos programas, darbuotojų, atliekančių vien tik eksploatavimo nutraukimo darbus, išlaidoms padengti.

Pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

dėl Lietuvos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo paramos programos (Ignalinos programos), kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1369/2013

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į 2003 m. Stojimo aktą, ypač į jo Protokolo Nr. 4 3 straipsnį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) pagal 2003 m. Stojimo akto protokolą Nr. 4 dėl Ignalinos atominės elektrinės¹³ Lietuva įsipareigojo iki 2004 m. gruodžio 31 d. galutinai sustabdyti Ignalinos atominės elektrinės 1 bloką, o iki 2009 m. gruodžio 31 d. – 2 bloką ir vėliau nutraukti tų blokų eksploatavimą;
- (2) laikydamosi savo įsipareigojimų pagal Stojimo aktą, Lietuva su Sąjungos parama uždarė abu blokus iki nustatytų datų ir padarė didelę jų eksploatavimo nutraukimo pažangą. Siekiant toliau mažinti radiacinio pavojaus lygį reikalingi tolesni darbai. Remiantis parengtomis sąmatomis šiam tikslui po 2020 m. reikės papildomų finansinių išteklių;
- (3) šiame reglamente numatyta veikla turėtų atitikti taikytiną Sąjungos ir nacionalinę teisę. Atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas pagal šį reglamentą turėtų vykti remiantis branduolinės saugos teisės aktais, t. y. Tarybos direktyva 2009/71/Euratomas¹⁴, ir atliekų tvarkymo teisės aktais, t. y. Tarybos direktyva 2011/70/Euratomas¹⁵. Galutinė atsakomybė už branduolinę saugą, panaudoto branduolinio kuro saugą ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymą tenka Lietuvai;
- (4) Protokole Nr. 4, pripažinus, kad dviejų Ignalinos atominės elektrinės 1 500 MW galios RBMK tipo reaktorių, paveldėtų iš Sovietų Sąjungos, pirmalaikis sustabdymas ir galiausiai jų eksploatavimo nutraukimas neturi precedento ir yra išskirtinė, šalies dydžio ir ekonominio pajėgumo neatitinkanti finansinė našta Lietuvai, teigiama, kad Sąjungos parama pagal Ignalinos programą bus nenutrūkstamai tęsiama ir po 2006 m., kitų finansinių programų laikotarpiais;
- (5) šiame reglamente nustatomas Lietuvos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo paramos programos (toliau – Programa) finansinis paketas, kuris Europos Parlamentui ir Tarybai yra svarbiausias orientacinis dydis metinės biudžeto sudarymo procedūros metu, kaip nurodyta 2013 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento, Tarybos ir

¹³ OL L 236, 2003 9 23, p. 944.

¹⁴ 2009 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema (OL L 172, 2009 7 2, p. 18).

¹⁵ 2011 m. liepos 19 d. Tarybos direktyva 2011/70/Euratomas, kuria nustatoma panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo Bendrijos sistema (OL L 199, 2011 8 2, p. 48).

Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo ¹⁶ 17 punkte;

- (6) Programai taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 2018/... [naujasis FR] ¹⁷ (toliau – Finansinis reglamentas). Jame nustatytos Sąjungos biudžeto vykdymo taisyklės, tarp jų – taisyklės, susijusios su dotacijomis, apdovanojimais, viešaisiais pirkimais, netiesioginiu vykdymu, finansine parama, finansinėmis priemonėmis ir biudžeto garantijomis;
- (7) pagal Finansinį reglamentą, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013¹⁸, Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2988/95¹⁹, Reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96²⁰ ir Reglamentą (ES) 2017/1939²¹ Sąjungos finansiniai interesai turi būti ginami proporcingomis priemonėmis, įskaitant pažeidimų ir sukčiavimo prevenciją, nustatymą, ištaisymą ir tyrimą, prarastų, nepagrįstai išmokėtų ar netinkamai panaudotų lėšų susigrąžinimą ir prireikus administracinių sankcijų skyrimą. Visų pirma pagal Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 ir Reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali atlikti tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, siekdama nustatyti, ar nebūta sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos atveju, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams. Pagal Reglamentą (ES) 2017/1939 Europos prokuratūra gali tirti sukčiavimo ir kitos neteisėtos veiklos atvejus, kenkiančius Sąjungos finansiniams interesams, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2017/1371²², ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą. Pagal Finansinį reglamentą bet kuris asmuo arba subjektas, gaunantis Sąjungos lėšas, turi visapusiškai bendradarbiauti siekiant apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, suteikti būtinas teises ir prieigą Komisijai, OLAF, Europos prokuratūrai ir Europos Audito Rūmams ir užtikrinti, kad visos Sąjungos lėšų naudojimo procese dalyvaujančios trečiosios šalys suteiktų lygiavertes teises;
- (8) šis reglamentas neturi įtakos jokių būsimų valstybės pagalbos procedūrų, kurių gali būti imtasi pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 107 ir 108 straipsnius, rezultatams;
- (9) skiriant finansavimą pagal šį reglamentą reikėtų sutelkti dėmesį į veiksmus, kuriais įgyvendinami eksploataavimo nutraukimo saugos tikslai, o galutinė atsakomybė už branduolinę saugą turėtų tekti Lietuvai;
- (10) Programa taip pat turėtų būti užtikrinama ją vykdančiam sukauptų žinių sklaida visose valstybėse narėse užtikrinant suderinimą ir sinergiją su kitomis svarbiomis Sąjungos

¹⁶ OL L 123, 2016 5 12, p. 1–14.

¹⁷ [visas pavadinimas; OL nuoroda].

¹⁸ 2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1).

¹⁹ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995 12 23, p. 1).

²⁰ 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996 11 15, p. 2).

²¹ 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (OL L 283, 2017 10 31, p. 1).

²² 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 198, 2017 7 28, p. 29).

programomis vykdant eksploataavimo nutraukimo veiklą Bulgarijoje, Slovakijoje ir Komisijos Jungtinių tyrimų centre, nes tokiomis priemonėmis Sąjungoje sukuriama didžiausia pridėtinė vertė;

- (11) Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimas turėtų būti vykdomas remiantis geriausiomis turimomis techninėmis žiniomis ir tinkamai atsižvelgiant į įrenginių, kurių eksploataavimas nutraukiamas, pobūdį ir technologines specifikacijas, kad būtų užtikrinta sauga ir didžiausias įmanomas efektyvumas, taip atsižvelgiant į geriausią tarptautinę praktiką;
- (12) veiksmingą eksploataavimo nutraukimo proceso raidos stebėseną ir kontrolę turėtų užtikrinti Komisija ir Lietuva, kad būtų garantuota didžiausia pagal šį reglamentą skiriamo finansavimo pridėtinė vertė Sąjungai, nors galutinė atsakomybė už eksploataavimo nutraukimą tenka Lietuvai. Tai apima veiksmingą pažangos ir veiklos rezultatų vertinimą ir prireikus taisomųjų priemonių taikymą;
- (13) pagal 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros²³ 22 ir 23 punktus Programą reikia vertinti remiantis informacija, surinkta pagal konkrečius stebėsenos reikalavimus, vengiant pernelyg griežto reglamentavimo ir administracinės naštos, visų pirma valstybėms narėms. Tam tikrais atvejais tie reikalavimai gali apimti pamatuojamus rodiklius, kuriuos taikant vertinamas programos poveikis vietoje;
- (14) remiantis tarpinio vertinimo ataskaitos rezultatais turėtų būti galima peržiūrėti Programai skirtų asignavimų sumą ir programavimo laikotarpį;
- (15) pagal šį reglamentą bendrai finansuojami veiksmai turėtų būti nustatomi laikantis ribų, nustatytų pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1369/2013²⁵ ir peržiūrėtas jo redakcijas Lietuvos pateiktame eksploataavimo nutraukimo plane. Tame plane apibrėžta programos taikymo sritis, galutinė būklė nutraukus eksploataavimą ir nustatyta pabaigos data; į jį įtraukti eksploataavimo nutraukimo darbai, su jais susijęs tvarkaraštis, išlaidos ir reikalingi žmogiškieji ištekliai. Prireikus atnaujintą plano redakciją Lietuva turėtų pateikti Komisijai, kad ji galėtų į atsižvelgti rengdama darbo programas;
- (16) Programa turėtų būti vykdoma Sąjungai ir Lietuvai kartu dedant finansavimo pastangas. Didžiausią Sąjungos bendro finansavimo ribą reikėtų nustatyti laikantis bendro finansavimo tvarkos, galiojusios pagal ankstesnes programas. Atsižvelgiant į panašių Sąjungos programų praktiką ir sustiprėjusią Lietuvos ekonomiką, nuo Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo programos pradžios iki pagal šį reglamentą finansuojamų veiksmų įgyvendinimo pabaigos Sąjungos bendro finansavimo norma neturėtų viršyti 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Likusią bendro finansavimo sumą turėtų skirti Lietuva ir kiti nei Sąjungos biudžetas šaltiniai, kaip antai tarptautinės finansų įstaigos ir kiti paramos teikėjai;
- (17) todėl Reglamentas (ES) Nr. 1369/2013²⁴ turėtų būti panaikintas;
- (18) buvo tinkamai atsižvelgta į Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 22/2016 dėl Sąjungos finansinės paramos Bulgarijos, Lietuvos ir Slovakijos atominėms elektrinėms eksploataavimui nutraukti, joje pateiktas rekomendacijas ir Komisijos atsakymą;
- (19) Programa patenka į Lietuvos nacionalinės programos taikymo sritį pagal Tarybos direktyvą 2011/70/Euratomas;

²³ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

²⁴ 2013 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1369/2013 dėl Sąjungos paramos Lietuvos branduolinių reaktorių eksploataavimo nutraukimo pagalbos programai (OL L 346, 2013 12 20, p. 7).

- (20) kad būtų užtikrintos vienodos šio reglamento 3 straipsnio įgyvendinimo sąlygos, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 182/2011²⁵;
- (21) šiam reglamentui taikomos pagal Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo 322 straipsnį Europos Parlamento ir Tarybos priimtos horizontaliosios finansinės taisyklės. Šiomis Finansiniame reglamente nustatytais taisyklėmis visų pirma reglamentuojama biudžeto sudarymo ir vykdymo teikiant dotacijas, vykdamas viešuosius pirkimus, skiriant apdovanojimus ir taikant netiesioginio vykdymo principą tvarka ir numatomi finansų pareigūnų atsakomybės patikrinimai. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 322 straipsnį priimtos taisyklės taip pat susijusios su Sąjungos biudžeto apsauga esant visuotinių teisinės valstybės principo taikymo valstybėse narėse trūkumų, nes teisinės valstybės principo laikymasis – būtina patikimo finansų valdymo ir veiksmingo Sąjungos finansavimo sąlyga;
- (22) atsižvelgiant į klimato kaitos problemos sprendimo svarbą ir Sąjungos įsipareigojimus įgyvendinti Paryžiaus susitarimą ir Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus, Programa padės integruoti klimato veiksmus į Sąjungos politiką kryptis ir prisidės prie siekio skirti 25 proc. Sąjungos biudžeto išlaidų veiklai, kuria siekiama klimato politikos tikslų. Atitinkami veiksmai bus nustatyti rengiant ir įgyvendinant Programą ir atliekant jos tarpinį vertinimą;
- (23) finansavimo būdai ir įgyvendinimo metodai pagal šį reglamentą turėtų būti pasirenkami pagal tai, ar jais galima pasiekti konkrečius veiksmų tikslus ir rezultatus, atsižvelgiant visų pirma į kontrolės sąnaudas, administracinę naštą ir numatomą reikalavimų nesilaikymo riziką. Kartu reikėtų apsvarstyti galimybę naudoti fiksuotąsias sumas, fiksuotąsias normas ir vieneto įkainius, taip pat su išlaidomis nesusijusį finansavimą, kaip nurodyta Finansinio reglamento 125 straipsnio 1 dalyje,

²⁵ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS *BENDROSIOS NUOSTATOS*

. straipsnis

Dalykas

Šiuo reglamentu nustatoma Lietuvos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo paramos programa (toliau – Programa).

Jame nustatomi Programos tikslai, 2021–2027 m. biudžetas, Sąjungos finansavimo formos ir tokio finansavimo teikimo taisyklės.

. straipsnis

Apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

- (1) eksploatavimo nutraukimas – administracinių ir techninių priemonių, kuriomis sudaromos sąlygos nutraukti visą branduolinės energetikos objekto reguliuojamąją kontrolę ar jos dalį ir kuriomis siekiama užtikrinti ilgalaikę visuomenės ir aplinkos apsaugą, be kita ko, mažinant likusiųjų radionuklidų kiekį medžiagose ir objekto aikštelėje, įgyvendinimas;
- (2) eksploatavimo nutraukimo planas – dokumentas, kuriame pateikiama išsami siūlomo eksploatavimo nutraukimo informacija, apimanti šiuos dalykus: pasirinktą eksploatavimo nutraukimo būdą; eksploatavimo nutraukimo darbų tvarkaraštį, pobūdį ir eiliškumą; taikomą atliekų, įskaitant nebekontroliuojamojo radioaktyvumo lygio atliekas, tvarkymo strategiją; siūlomos galutinės būklės aprašą; eksploatavimo nutraukimo atliekų saugojimo ir šalinimo aprašą; eksploatavimo nutraukimo laikotarpį; eksploatavimo nutraukimo baigiamojo etapo išlaidų sąmatą; tikslus, tikėtinus rezultatus, tarpinius rezultatus, atliktinų darbų datas ir atitinkamus pagrindinius darbų rodiklius, įskaitant sukurta verte grindžiamus rodiklius. Planą rengia branduolinės energetikos objekto licencijos turėtojas ir į jį atsižvelgiama rengiant Programos daugiametes darbo programas.

. straipsnis

Programos tikslai

1. Bendrasis Programos tikslas – padėti Lietuvai nutraukti Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimą, ypatingą dėmesį skiriant su Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimu susijusių radiacinės saugos uždavinių sprendimui ir kartu užtikrinant plačią sukauptų žinių apie eksploatavimo nutraukimą sklaidą visose ES valstybėse narėse.
2. Konkretnis Programos tikslas – pagal eksploatavimo nutraukimo planą išmontuoti ir deaktyvuoti Ignalinos įrenginius ir reaktorių šachtas, tęsti eksploatavimo nutraukimo

saugaus valdymo ir likusių atliekų saugaus tvarkymo darbus ir skleisti sukauptas žinias ES suinteresuotosioms šalims.

3. Išsamus konkretaus tikslo aprašas pateikiamas I priede. Komisija, laikydama 12 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros, gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais keičiamas I priedas.

. *straipsnis*

Biudžetas

1. Programos įgyvendinimo 2021–2027 m. finansinis paketas yra 552 000 000 EUR dabartinėmis kainomis.
2. 1 dalyje nurodyta suma gali būti panaudota padengti išlaidoms, susijusioms su Programai įgyvendinti skirtos techninės ir administracinės paramos teikimu, kaip antai parengiamąja, stebėsenos, kontrolės, audito ir vertinimo veikla, įskaitant institucines informacinių technologijų sistemas.
3. Biudžetiniai įsipareigojimai dėl veiksmų, trunkančių daugiau kaip vienus finansinius metus, gali būti suskaidyti į kelerius metus mokamas metines dalis.

. *straipsnis*

Finansavimas ir jo formos

1. Programa įgyvendinama taikant tiesioginio valdymo principą, laikantis Finansinio reglamento, arba kartu su Finansinio reglamento 62 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytomis įstaigomis, taikant netiesioginio valdymo principą.
2. Pagal Programą gali būti teikiamas bet kurios Finansiniame reglamente nustatytos formos finansavimas.

II SKYRIUS

TINKAMUMAS

. *straipsnis*

Reikalavimus atitinkantys veiksmai

Reikalavimus gauti finansavimą atitinka tik tie veiksmai, kuriais siekiama 3 straipsnyje ir I priede nurodytų tikslų.

. *straipsnis*

Bendro finansavimo normos

Pagal Programą taikoma bendra didžiausia Sąjungos bendro finansavimo norma negali viršyti 80 proc. Likusį finansavimą skiria Lietuva ir jis teikiamas iš papildomų, kitų nei Sąjungos biudžetas, šaltinių.

III SKYRIUS

PROGRAMAVIMAS, STEBĖSENA, VERTINIMAS IR KONTROLĖ

. straipsnis

Darbo programa

1. Programa įgyvendinama vykdant Finansinio reglamento 110 straipsnyje nurodytą daugiametę darbo programą.
2. Daugiametėje darbo programoje atsižvelgiama į eksploataavimo nutraukimo planą, kuriuo grindžiamas programos stebėjimas ir vertinimas.

. straipsnis

Stebėseną ir ataskaitų teikimas

1. Rodikliai, kuriais grindžiama Programos įgyvendinimo pažangos, padarytos siekiant 3 straipsnyje nustatytų tikslų, ataskaita, pateikti II priede.
2. Atsiskaitymo už veiklą sistema užtikrinama, kad Programos įgyvendinimo ir rezultatų stebėsenos duomenys būtų renkami veiksmingai, efektyviai ir laiku. Todėl Sąjungos lėšų gavėjams ir (jei reikia) valstybėms narėms nustatomi proporcingi ataskaitų teikimo reikalavimai.
3. Kiekvienų metų pabaigoje Komisija parengia ankstesniais metais atlikto darbo įgyvendinimo pažangos ataskaitą ir ją pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai.

. straipsnis

Vertinimas

1. Vertinimai atliekami laiku, kad jų rezultatus būtų galima panaudoti priimant sprendimus.
2. Tarpinis Programos vertinimas atliekamas, kai yra pakankamai informacijos apie Programos įgyvendinimą, bet praėjus ne daugiau kaip ketveriems metams nuo 1 straipsnyje nurodyto laikotarpio pradžios. Atliekant tarpinį vertinimą taip pat nagrinėjamos galimybės keisti 8 straipsnyje nurodytą daugiametę darbo programą.
3. Baigus įgyvendinti Programą, bet praėjus ne daugiau kaip penkeriems metams po 1 straipsnyje nurodyto laikotarpio pabaigos, Komisija atlieka galutinį Programos vertinimą.
4. Komisija vertinimo išvadas ir savo pastabas pateikia Europos Parlamentui bei Tarybai.

. straipsnis

Auditai

Asmenų ar subjektų, tarp jų ir Sąjungos institucijų ar įstaigų neįgaliotų asmenų ar subjektų, atliktais Sąjungos ir nacionalinio įnašų naudojimo auditais grindžiamas bendras užtikrinimas pagal Finansinio reglamento 127 straipsnį.

. straipsnis

Komitetas

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – komitetas, nustatytas Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.
Kai komiteto nuomonei gauti būtina rašytinė procedūra, tokia procedūra laikoma baigta be rezultato, jei per nuomonei pateikti nustatytą laikotarpį taip nusprendžia komiteto pirmininkas arba to prašo paprastoji komiteto narių dauguma.

IV SKYRIUS

PEREINAMOJO LAIKOTARPIO IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

. straipsnis

Informavimas, komunikacija ir viešinimas

1. Sąjungos lėšų gavėjai nurodo Sąjungos lėšų kilmę ir užtikrina jų matomumą (visų pirma viešindami veiksmus ir jų rezultatus) teikdami nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą tikslinę informaciją įvairiai auditorijai, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę.
2. Komisija vykdo su Programa ir jos veiksmis bei rezultatais susijusius informavimo ir komunikacijos veiksmus. Programai skirtais finansiniais ištekliais taip pat prisidedama prie institucinės komunikacijos apie Sąjungos politikos prioritetus, susijusius su 3 straipsnyje nurodytais tikslais.

. straipsnis

Panaikinimas

Reglamentas (ES) Nr. 1369/2013 panaikinamas.

. straipsnis

Pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Šis reglamentas neturi poveikio veiksnių tęsimui ar keitimui pagal Reglamentą (ES) Nr. 1369/2013, kuris toliau taikomas tiems veiksniams tol, kol jie užbaigiami.
2. Programos finansinio paketo lėšomis taip pat gali būti finansuojamos techninės ir administracinės paramos išlaidos, būtinos užtikrinti perėjimui nuo priemonių, patvirtintų pagal ankstesnę teisės aktą – Reglamentą (ES) Nr. 1369/2013, prie šios programos.
3. Prireikus asignavimai gali būti įtraukti į biudžetą po 2027 m. ir skirti 4 straipsnio 2 dalyje nurodytoms išlaidoms padengti, kad būtų galima valdyti iki 2027 m. gruodžio 31 d. nebaigtus vykdyti veiksmus.

. straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

- 1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas
- 1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) VGV / VGB sistemoje
- 1.3. Pasiūlymo (iniciatyvos) pobūdis
- 1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas
- 1.5. Trukmė ir finansinis poveikis
- 1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)

2. VALDYMO PRIEMONĖS

- 2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės
- 2.2. Valdymo ir kontrolės sistema
- 2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

- 3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)
- 3.2. Numatomas poveikis išlaidoms
 - 3.2.1. *Numatomo poveikio išlaidoms santrauka*
 - 3.2.3. *Numatomas poveikis administracinio pobūdžio asignavimams*
 - 3.2.5. *Trečiųjų šalių įnašai*
- 3.3. Numatomas poveikis pajamoms

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Tarybos reglamentas dėl Lietuvos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo paramos programos 2021–2027 m. laikotarpiui

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) (*programų grupė*)

Branduolinė sauga

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

nauja priemone

nauja priemone, kuri bus priimta įgyvendinus bandomąjį projektą ir (arba) atlikus parengiamuosius veiksmus⁽²⁶⁾

esamos priemonės galiojimo pratęsimu

vienos ar daugiau priemonių sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują priemonę

1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.4.1. *Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį*

Įgyvendinant Ignalinos programą tenkinami teisinio pagrindo (t. y. Lietuvos stojimo sutarties ir ypač Protokolo Nr. 4 ir 2003 m. Stojimo akto 56 straipsnio) reikalavimai.

1.4.2. *Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „pridėtinė Sąjungos dalyvavimo vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmis.*

Viena iš Lietuvos stojimo į ES sąlygų buvo įsipareigojimas galutinai sustabdyti Černobylio tipo branduolinius reaktorius Ignalinos atominėje elektrinėje ir vėliau nutraukti jų eksploatavimą. Solidarizuodamasi su Lietuva, Lietuvos stojimo sutartimi Europos Sąjunga įsipareigojo skirti finansinę paramą Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimui nutraukti.

Eksploatavimo nutraukimo darbai tęsiami, juos planuojama užbaigti 2038 m. Sąjunga suinteresuota toliau teikti finansinę paramą eksploatavimo nutraukimo darbams vykdyti ir taip prisidėti prie aukščiausio jų saugos lygio užtikrinimo. Pagal šią programą teikiama apčiuopiama ir patvari parama padeda apsaugoti darbuotojų ir visuomenės sveikatą, išvengti aplinkos būklės blogėjimo ir užtikrinti realią pažangą branduolinės saugos ir saugumo srityje.

1.4.3. *Panašios patirties išvados*

Buvo atliktas Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo paramos programų tarpinis vertinimas. Atliekant tarpinį vertinimą buvo nagrinėjami ir vertinami rezultatai ir poveikis, išteklių panaudojimo veiksmingumas ir pridėtinė

²⁶

Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

vertė Sąjungai. Tarpiniam vertinimui atlikti Komisija surinko svarbią informaciją ir duomenis iš svarbiausių suinteresuotųjų subjektų (t. y. ministerijų, įgyvendinančiųjų institucijų, eksploatavimo nutraukimo veiklos vykdytojų, Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo paramos programų komiteto narių).

Tarpinio Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo paramos programų vertinimo išvadas galima apibendrinti taip:

Suderinamumas su ES politika. ES parama užtikrinama, kad Lietuvoje būtų nuosekliai laikomasi neatidėliotino išmontavimo strategijos vengiant pernelyg didelės naštos perkėlimo būsimosioms kartoms, nors dėl su ankstesne patirtimi susijusių priežasčių galutinė atsakomybė iš dalies tenka valstybei narei, kuri turi užtikrinti, kad būtų pakankamai finansinių išteklių branduolinės energetikos objekto eksploatavimui nutraukti ir radioaktyviosioms atliekoms tvarkyti. Lietuva iš dalies pakeitė Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo planą 2013 m. rengdamasi 2014–2020 m. DFP: programos pabaigos data buvo nukelta devyneriais metais – iš 2029 į 2038 m.

Pažanga. Lietuva efektyviai ir veiksmingai daro pažangą nutraukdama dviejų grafitinio lėtiklio branduolinių reaktorių eksploatavimą pagal patvirtintą atskaitos scenarijų (t. y. eksploatavimo nutraukimo planą).

Sauga. Gavus Sąjungos finansavimą pagal dabartinę DFP, aikštelėse pavyks pasiekti daug didesnius saugos lygius.

Finansinės galimybės. Ignalinos programos finansavimo deficitas po 2020 m. yra apie 1 331 mln. EUR.

Nacionalinis įnašas. Pasiektas nacionalinio įnašo dydis, atrodo, leidžia užtikrinti tinkamą veiksmingumą; vis dėlto bendras finansavimas nėra įtvirtintas teisiniu pagrindu, tad kyla neaiškumų, kuriuos reikėtų išsklaidyti. Be to, atlikus analizę paaiškėjo, kad nacionalinio įnašo dydžio didinimas yra būtina, bet nepakankama sąlyga, kad būtų sukurtos tinkamos paskatos nutraukti eksploatavimą veiksmingai ir laiku. Todėl poveikis būtų didesnis, jeigu rizika (išlaidų perviršio, vėlavimo) būtų aiškiai perleista Lietuvai. Tai, kai įmanoma, tam tikra prasme jau numatyta pagal dabartinę DFP.

Valdymas. Valdymo priemonėmis pavyko užtikrinti veiksmingą ir efektyvų Ignalinos programos įgyvendinimą ir išsklaidyti minėtus neaiškumus dėl nacionalinio įnašo aspektų.

Tikslai. Numatant finansavimą po 2020 m. reikėtų sutelkti dėmesį į aiškius saugos tikslus, stebimus taikant tikslinius veiklos rezultatų rodiklius.

Žinių kaupimas. Galiausiai sukaupta patirtis, susijusi su pagal Ignalinos programą Lietuvoje, taip pat pagal Kozlodujaus programą Bulgarijoje ir pagal Bohunicės programą Slovakijoje įgyvendintais projektais, yra tvirta ES žinių bazė, kuria remiantis vykdoma eksploatavimo nutraukimo veikla dabar ir ateityje. Šiomis ES bendrai finansuojamomis programomis gali būti siekiama sukurti patikimą lyginamąjį standartą su valdymu ir valdymo veikla susijusių klausimų, kaip antai išlaidų vertinimo metodikos arba planavimo, ir tebespreštinių techninių uždavinių, kaip antai grafitinio lėtiklio reaktorių išmontavimo ir paskesnio nemažų apšvitinto grafito kiekių tvarkymo, srityje.

1.4.4. *Suderinamumas ir galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Visagino rajone galima naudoti kitas turimas ES priemones, kaip antai Europos regioninės plėtros fondą (ERPF), „Europos socialinį fondą +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondą, kuriomis galima papildyti Ignalinos programą. Tų fondų lėšomis būtų galima remti socialinės ir ekonominės pertvarkos priemones, įskaitant energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos šaltinių priemones, ir tam tikrą kitą su radiacinės saugos procesais nesusijusią veiklą. Panaudojant tuos fondus regione galima sukurti papildomą veiklą ir pasinaudoti turimomis vietos ekspertų žiniomis, kurios yra svarbus darbo vietų kūrimo, tvaraus augimo ir inovacijų veiksnys. Be to, reikėtų paieškoti ir sąveikos su Devintąja bendrąja programa ir (arba) Euratomo mokslinių tyrimų ir mokymo programa galimybių, pavyzdžiui, technologijų kūrimo ir bandymo, taip pat mokymo ir švietimo srityse.

1.5. Trukmė ir finansinis poveikis

trukmė ribota

- galioja nuo 2021 iki 2027 m.
- įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2021 m. iki 2027 m.

trukmė neribota

- Įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,
- vėliau – visuotinis taikymas.

1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)²⁷

Tiesioginis valdymas, vykdomas Komisijos:

- padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;
- vykdomųjų įstaigų

Pasidalijamasis valdymas kartu su valstybėmis narėmis

Netiesioginis valdymas, biudžeto vykdymo užduotis perduodant:

- trečiosioms valstybėms arba jų paskirtoms įstaigoms;
- tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);
- EIB ir Europos investicijų fondui;
- įstaigoms, nurodytoms Finansinio reglamento 208 ir 209 straipsniuose;
- viešosios teisės subjektams;
- privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;
- valstybės narės privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;
- atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.
- *Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.*

Pastabos

Pagal ramstį įvertinta Ignalinos programą įgyvendinanti institucija Lietuvoje, Centrinė programų valdymo agentūra (CPVA), ir toliau bus įgyvendinančioji institucija pagal 2021–2027 m. DFP.

²⁷ Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Ignalinos programos įgyvendinimą stebi Komisija pagal įgaliojimo susitarimą su pagal ramstį įvertinta įgyvendinančiąja institucija (t. y. CPVA) ir atlikdama dokumentų patikrinimus. Remdamasi rizikos vertinimu Komisija reguliariai atlieka nepriklausomus teminius patikrinimus.

Siekiant sekti faktinę pažangą ir veiklos rezultatus taip pat taikoma atliktų darbų vertės valdymo priemonė.

Lietuva dalyvauja vykdant stebėsenos veiklą Stebėsenos komitete, kuriam pirmininkauja Komisijos atstovas ir programos koordinatorius (Lietuvos Respublikos energetikos ministro pavaduotojas). Svarbi Stebėsenos komiteto užduotis – peržiūrėti ir tvirtinti kas dvejus metus teikiamas stebėsenos ataskaitas.

Du kartus per metus Komisijos pareigūnai lankosi vietoje, kad įvertintų fizinę pažangą.

Tarpinis vertinimas bus atliktas ne vėliau kaip 2024 m.

Galutinis vertinimas bus atliktas ne vėliau kaip 2032 m.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas*

Atlikus Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo paramos programų tarpinį vertinimą nustatyta, kad dabartinėmis valdymo priemonėmis pavyksta užtikrinti veiksmingą ir efektyvų programų įgyvendinimą. Pagrindiniai sėkmės veiksniai – aiškiai apibrėžtos funkcijos ir pareigos ir griežtesnės stebėsenos sistema.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Su programų įgyvendinimu susijusi rizika vertinama atliekant dokumentų patikrinimus, du kartus per metus lankantis vietoje stebėsenos tikslais ir naudojant atliktų darbų vertės valdymo priemonę, kurią taikant galima iš anksto nustatyti vėlavimą ir papildomas išlaidas. Po to rizika vertinama taikant kiekybiniu požiūriu grindžiamą procedūrą. Rizikos registras ir su ja susiję veiksmai peržiūrimi ir dokumentuojami bent du kartus per metus. Dėl svarbiausios su projektų įgyvendinimu susijusios rizikos imamasi tolesnių veiksmų kartu taikant įgyvendinančiųjų institucijų ir naudos gavėjų turimas rizikos valdymo sistemas.

Atliekant rizikos peržiūrą surenkama informacija, kuria remiantis formuojamas rizika grindžiamos stebėsenos ir kontrolės požiūris, įskaitant ataskaitų teikimo reikalavimo atnaujinimą sutelkiant dėmesį į rizikos sritis, apibrėžiant stebėsenos misijų prioritetus ir atliekant papildomus teminius patikrinimus.

Programos valdymo lygmeniu didžiausia nustatyta rizika susijusi su tuo, kad nacionalinis įnašas į programos finansavimą neatitiks didesnės siektinos reikšmės palyginti su dabartiniu lygiu. Taigi siekiant užtikrinti nacionalinio įnašo buvimą

pagrindiniu aktu reikėtų patvirtinti aiškiai apibrėžtas bendro finansavimo normas ir sugriežtintos kontrolės sistemą.

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

Remdamasis svarbiausių pagrindinių rodiklių ir kontrolės rezultatų vertinimu Energetikos GD įvertino kontrolės sistemos išlaidų efektyvumą ir veiksmingumą ir padarė teigiamą išvadą dėl 2017 m. Panašios sąlygos numatomos ir pagal kitą DFP.

Taikant išlaidų efektyvumo rodiklį atsižvelgiama į Komisijos lygmeniu vykdomos įvairių subjektų priežiūros išlaidos (įskaitant darbuotojų, kuriems pavedamos šios užduotys, darbo laiką ir, jei tinkama, konkrečias sutartis, tiesiogiai susijusias su priežiūros užduotimis).

2017 m. apskaičiuotasis konsoliduotas (t. y. visų subjektų, kuriems pavedamos užduotys, kartu) išlaidų efektyvumo rodiklis apskritai išliko nepakitęs.

Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo paramos subjektų (ERPB, CPVA) kontrolės išlaidų skirtumus lemia laipsniškas perėjimas prie nacionalinių įgyvendinimo kanalų Lietuvoje ir vėliau padidėjęs programos priežiūros ir stebėsenos lygis.

Atliekant skaičiavimus 2016 m. ir anksčiau į juos buvo įtraukiami ir subjektams, kuriems pavedamos Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimo paramos programų užduotys, mokami mokesčiai. Dabar tie mokesčiai įtraukiami į išlaidas subjektų lygmeniu, kaip nurodyta toliau, bet dėl nuoseklumo į juos taip pat atsižvelgiama apskaičiuojant kontrolės išlaidų santykį.

Subjektas	Kontrolės išlaidos Komisijos lygmeniu	Kontroliuojama suma
ERPB	0,32 mln. EUR (+ sumokėti mokesčiai 2,14 mln. EUR)	239,8 mln. EUR
CPVA	0,23 mln. EUR (+ sumokėti mokesčiai 1,24 mln. EUR)	87,44 mln. EUR

Apskaičiuotasis tikėtinas klaidų rizikos lygis – 0,5 proc. 2017 m. Energetikos GD atliko teminį patikrinimą dėl įgyvendinančiųjų institucijų vykdomų viešųjų pirkimų procedūrų ir gavo teigiamus rezultatus.

2.3. **Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės**

Nurodyti dabartinės arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemonės.

Energetikos GD parengė ir nuo 2013 m. lapkričio mėn. taiko savo kovos su sukčiavimu strategiją pagal OLAF metodikoje išdėstytas gaires. Vėliau ji buvo atnaujinta 2015 m. spalio mėn. (aprepiant 2016 ir 2017 m.) ir 2017 m. gruodžio mėn. (aprepiant 2018 ir 2019 m.). Strategija atitinka peržiūrėtą Vidaus kontrolės sistemą (C(2017) 23730). Energetikos GD yra įsipareigojęs atnaujinti savo kovos su sukčiavimu strategiją kas dvejus metus.

Dabartinė strategija grindžiama sukčiavimo rizikos pažeidžiamumo analize siekiant nustatyti konkrečiai su ENER GD susijusią sukčiavimo riziką ir suvokti ją platesniame kontekste. Atlikus tokį vertinimą buvo prieita prie išvados, kad

Energetikos GD kyla ne didesnė nei vidutinė arba maža su sukčiavimu susijusi rizika, t. y. didelės arba esminės rizikos nenustatyta.

Kontrolės priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti operacijų teisėtumą ir tvarkingumą, papildomos kartu su strategija parengtu veiksmų planu.

Tuo veiksmų planų, visų pirma, užtikrinama:

kad būtų sukurtos vidaus taisyklės dėl įtariamo sukčiavimo atvejų nagrinėjimo ir pranešimo apie juos;

aiškus pareigų vykdant kovos su sukčiavimu veiksmus paskirstymas padaliniais ir pareigybėms;

kad pagal valdymo planą atliekant metinį rizikos vertinimą būtų atsižvelgiama į galimą sukčiavimo riziką;

reguliarus dalyvavimas Sukčiavimo prevencijos ir nustatymo tinklo ir Sukčiavimo ir pažeidimų komiteto posėdžiuose bei ryšių su kitais GD ir tarnybomis palaikymas;

kad būtų vykdoma vietos kovos su sukčiavimu korespondento funkcija, kaip numatyta bendrame mokslinių tyrimų veiksmų plane;

kad būtų užtikrinamas tinkamas bendradarbiavimo su OLAF lygis.

Ankstesnis 2017 m. kovos su sukčiavimu veiksmų planas buvo įgyvendintas sėkmingai. Vėlesnėse Energetikos GD kovos su sukčiavimu strategijose pripažįstama darbuotojų informuotumo svarba ir santykių su įgyvendinančiomis institucijomis ir OLAF ir Komisijos ir Energetikos GD ir kitų mokslinių tyrimų srities GD bendradarbiavimo sistemos raidos svarba. Strategijos įgyvendinimas stebimas ir apie jį bent du kartus per metus pranešama Energetikos GD vadovybei.

Iš su strategijos išlaikymu ir atnaujinimu, ataskaitų teikimo vadovybei reguliarumu ir darbuotojų informuotumo lygio didinimu susijusių rodiklių matyti, kad strategija yra veiksminga priemonė siekiant užkirsti kelią sukčiavimui ir jį nustatyti, bet reikėtų ir toliau dėti nuolatinės pastangas, susijusias su darbuotojų informuotumu. 2016 ir 2017 m. buvo sukurta informuotumo lygio didinimo veiksmų programa ir tikslinės iniciatyvos, susijusios su Energetikos GD pagrindine veikla ir politikos tikslais. 2017 m. iniciatyvos buvo skirtos tiksliniams susitikimams ir praktiniams seminarams pažeidžiamumo vertinimo klausimais. Sukčiavimo prevencija taip pat reguliariai aptariama vidaus kontrolės naujienlaiškyje. Specialiajame intraneto puslapyje paskelbtas informacinis paketas.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija ir siūloma nauja biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Nr. 1 Atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas (Lietuva)	DA/NDA ²⁸ .	ELPA šalių ²⁹	šalių kandidačių ³⁰	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą
5	Ignalinos programa [12.03]	DA	NE	NE	NE	NE

²⁸ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

²⁹ ELPA: Europos laisvosios prekybos asociacija.

³⁰ Šalių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių kandidačių.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka³¹

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	5	Atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas (Lietuva)
--	----------	---

			2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Po 2027 m.	IŠ VISO
Veiklos asignavimai	Įsipareigojimai	(1)	72,500	71,400	78,300	83,600	83,700	80,100	82,400	-	552,000
	Mokėjimai	(2)	-	-	-	-	90,000	90,000	90,000	282,000	552,000
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš programos paketo lėšų ³²	Įsipareigojimai = Mokėjimai	(3)									
IŠ VISO asignavimų programos paketui	Įsipareigojimai	= 1 + 3	72,500	71,400	78,300	83,600	83,700	80,100	82,400	-	552,000
	Mokėjimai	= 2 + 3	-	-	-	-	90,000	90,000	90,000	282,000	552,000

³¹ Bendros sąnaudos netikslios dėl suapvalinimo.

³² Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	Administracinės išlaidos
--	---	--------------------------

Šią dalį pildyti naudojant administracinio pobūdžio biudžeto duomenų lentelę, kuri pirmiausia bus pateikta finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos priede (vidaus taisyklių V priedas) ir įkelta į DECIDE tarnybų tarpusavio konsultacijoms.

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	<i>Po 2027 m.</i>	IŠ VISO
Žmogiškieji ištekliai	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429		3,003
Kitos administracinės išlaidos	0,065	0,065	0,065	0,065	0,065	0,065	0,065		0,455
IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494		3,458

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	<i>Po 2027 m.</i>	IŠ VISO	
IŠ VISO asignavimų visose daugiamečių finansinės programos IŠLAIDŲ KATEGORIJOSE	Įsipareigojimai	72,994	71,894	78,794	84,094	84,194	80,594	82,894	0	555,458
	Mokėjimai	0,494	0,494	0,494	0,494	90,494	90,494	90,494	282,000	555,458

3.2.2. *Numatomo poveikio administracinio pobūdžio asignavimams santrauka*

- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama
- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IŠ VISO
-------	------	------	------	------	------	------	------	---------

Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	3,003
Kitos administracinės išlaidos	0,065	0,065	0,065	0,065	0,065	0,065	0,065	0,455
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	3,458

neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ³³								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos								
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ								

IŠ VISO	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	0,494	3,458
----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Administracinių asignavimų poreikiai bus tenkinami panaudojant asignavimus, jau paskirtus priemonei valdyti ir (arba) perskirstytus, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę asignavimų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į esamus biudžeto apribojimus.

³³ Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.2.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)							
Komisijos būstinė ir atstovybės	3	3	3	3	3	3	3
Delegacijos							
Moksliniai tyrimai							
• Išorės darbuotojai (etato ekvivalento vienetais: CA, LA, SNE, INT ir JES ³⁴)							
7 išlaidų kategorija							
Finansuojama pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	- būstinėje						
	- atstovybėse						
Finansuojama iš programos paketo lėšų ³⁵	- būstinėje						
	- atstovybėse						
Moksliniai tyrimai							
Kita (nurodyti)							
IŠ VISO	3	3	3	3	3	3	3

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	
Išorės darbuotojai	

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus priemonei valdyti ir (arba) perskirstytus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę asignavimų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

³⁴ CA – sutartininkas („Contract Agent“); AL = vietos darbuotojai („Local Staff“); SNE = deleguotieji nacionaliniai ekspertai („Seconded National Experts“); INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“), JES – jaunesnysis delegacijos specialistas („Junior Professionals in Delegations“).

³⁵ Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

3.2.3. Trečiųjų šalių finansinis įnašas

- nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo
- numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	IŠ VISO
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą								
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų								

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

- Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.
- Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:
 - nuosaviems ištekliams
 - kitoms pajamoms

Nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ³⁶						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
..... straipsnis							

Asignuotųjų pajamų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-oms) daromas poveikis.

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

–

³⁶ Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.